

KİTAP TAHLİLİ

Asistan Taner BEYGO

EASTON, David: A Framework for Political Analysis.

Prentice - Hall Contemporary Political Theory Series. Edited by David Easton.

Prentice - Hall, Inc, Englewood Cliffs. N.J. 1965 143 sahife.

«A Framework for Political Analysis» David Easton'un 1953 de «The Political System» (1) kitabı ile başlamış olduğu siyasî hayat üzerine incelemelerinin ikinci etabını teşkil etmektedir.

Genel olarak Easton'un öngördüğü açıklama: Ampirik bir perspektif uygulama isteği, davranış incelemesi üzerinde bir kutuplaşma ve sistem kavramının analiz aracı olarak kullanılması ile nitelendirilebilir. Kitabın siyasal bilime büyük katkısı ve değeri şüphesiz bir ampirik siyasal bilimler teorisinin kurulmasını hedef alması ve böylece çokluk tarihsel ya da etik olan geleneksel siyasal teoriyi eleştirmesidir.

Easton, temel olarak, sosyal hayatı, bütünüyle, bileşimleri toplumun üyeleri kişiler arasındaki karşılıklı etkiler olan bir davranış sistemi gibi kabul eder.

Bu optik içinde politik sistem; Easton'un deyimiyle «karşılıklı etkiler arasında onları aşarak gerçekleşen değerlerin bir topluma otoriter ulaştırılmasıdır». Böyle tanımlanınca politik sistem soyutlama yoluyla çevreyi meydana getiren diğer toplumsal davranışlardan ayrılır. Fakat politik sistem açık bir sistemdir ve çevre ile arasında, iki bütünün içinde olduğu gibi, karşılıklı değişmeler meydana

---

(1) Easton, David: The Political System - An Inquiry into the State of Political Science, New York, A. A. Knopf, 1953, 320 sahife.

gelir. Easton bu iç etkileri iki büyük tipe ayırır: «demands» ve «supports». Oysa, deneyler göstermiştir ki politik sistemler —diğer toplumsal sistemler hattâ bazı mekanik ve biyolojik sistemler gibi— demands ve supports'lardan gelebilmesi muhtemel karıştırıcı etkilere karşı savunmasız değildirler. Bu durumda bilinmesi gerekli olan politik sistemlerin temel görevlerinin yerine getirilmesinin nasıl sağlandığıdır, yani, ne olursa olsun, değerlerin otoriter devrini sağlayan kanalların işlemesi ne şekilde gerçekleşmektedir?

Bu problem, Easton'u, «pression» —karıştırıcı kaynak— ve «response» —politik sistemin kendini koruyucu eylemi— kavramlarını aydınlatmağa, aynı zamanda sistem ile çevre arasındaki karşılıklı etkileri Leontieff'in «input — output» analizini (2) siyasal bilime uygulayarak ayırmağa yöneltmiştir.

Aldığı «input»lara, ister «demands» ister «supports» şeklinde olsun, cevap olarak politik sistem Easton'un teker teker incelediği belirli kontrol olanaklarına sahiptir. Bunların en enteresani çevre üzerinde etkide bulunabilmek için sistem tarafından ortaya konan eylemdir. Bir başka deyişle, bu, sistem tarafından kendini korumak için «demands»ların hacmini küçülterek ya da «supports»ların hacmini büyülterek yarattığı «output»u teşkil eder.

Easton'un öngördüğü şema aşağıdaki şekilde çizilir: Çevre politik sisteme belirli sayıda «input» —gelişteki eylem— gönderir; politik sistem, processus ve strüktürleri arasından, onları «output»a —çıkıştaki eylem— çevirir. Bunlar otoriter kararlar ve onlara bağlı sonuçlardır. Bu «output»lar çevre sistemlerine dönerler ya da birçok durumlarda görüldüğü gibi doğrudan doğruya ve aracısız politik sisteme dönüş olur. Böylece devre kapanmakta ve bir «feedback» olayı ile karşılaşılmaktadır. Bu açıdan denilebilir ki: Bütün politik sistem tiplerinin dayanıklılığı ya da devam edebilme kapasitesi onun «demand» ve «support» «input»larını hiç değilse sistem parçalarından bazılarının «demand»larını tatmin edebilecek «output»lara çevirebilmesine ve içlerinden çoğunun «support»larını tutabilmesine bağlıdır.

Görüldüğü gibi Easton teorisi son derece şematik bir teoridir. Bu haliyle yine de enteresan bir sentez çabası teşkil eder. Easton

(2) Easton'da Leontieff'in girdi - çıktı analizinin ilk kullanılışı için bkz. «An Approach to the Analysis of Political System», World Politics, April 1957 pp 383 - 400.

teorisini daha sonra yayınlacağı üç eserle tamamlayacağını söylemektedir. Birçok Amerikan ve Avrupa siyasal bilimcileri tarafından Easton şeması bir analiz aracı olarak başarıyla kullanılmasına rağmen, çıkış noktasının çok soyut olması kanaatimizce ampirik bir teorinin bu temel üzerinde gerçekleşmesinde oldukça engelleyici bir faktör olarak kalacaktır.

KİTAP TAHLİLİ

Asistan Taner BEYGO

HAURIU, André: Droit Constitutionnel et Institutions Politiques.

Ouvrage couronné par l'Institut (Prix Demolombe, 1966)

Deuxième éd. Eds. Montchrestien. Paris, 1967 849 sahife.

1966 yılında yayınlanan ve kısa zamanda ikinci baskısı yapılan, Paris Hukuk ve İktisadî Bilimler Fakültesi profesörlerinden André Hauriou'nun «Anayasa Hukuku ve Siyasî Müesseseler» kitabı günümüz Anayasa Hukuku anlayışında önemli bir dönüşümü belirlemektedir.

Uzun yıllar Anayasa Hukuku yalnızca «Batı» olarak adlandırdığı parlamenter, liberal demokrasiler ile ilgilendi. 1949'da ilk olarak Georges Vedel'in «Manuel»inde Demokrasi başlığı altında, kapitalist ülkelerin siyasî rejimi olan Klâsik Demokrasi Anayasa Hukuku sistemi yanında sosyalist ülkelerin siyasî rejimi olan Marksist Demokrasi Anayasa Hukuku sisteminin incelenmesi bu yönden büyük bir devrimdi (1).

O zamana dek bilimsel araştırmalarda Sovyetler Birliği siyasî müesseseleri, bir yandan Rus kitaplarının çeviri noksanlığı diğer yandan kişisel temas imkânsızlığı nedenlerinden ötürü oldukça güç incelenebiliyordu. Sovyet düzeni üzerine incelemeler çokluk Sovyet Rusya'dan göç etmiş olanların yayınlarına dayanıyordu. Yalnızca Amerika Birleşik Devletlerinde bu devrede belirli enstitülerde gruplaşmış, iyi ve güvenilir dökümanlara sahip, genellikle objektif doğu hukuku uzmanlarına rastlanabilir.

---

(1) Vedel, Georges. Manuel Elementaire de Droit Constitutionnel. Recueil Sirey, Paris, 1949. 616 sahife.

Vedel'in bir çığır açan bu eserinin bugüne kadar yeni baskısının yapılmaması gerçekten Anayasa Hukuku açısından bir kayıptır. André Hauriou modern mukayeseli Anayasa Hukuku'nu Vedel'in bırakmış olduğu yerden daha ilerilere götürmektedir.

Kitapta, genel kavramların, Anayasa Hukukunun konu ve anlamı ile Klâsik Anayasa Hukukunun oluşumunda Batı uygarlığının rolü ve etkilerinin incelendiği bir girişten (s. 7—86) sonra Birinci Bölümde (s. 87—428) Klâsik Anayasa Hukuku. İkinci Bölümde (s. 429—564) Yeni dünyalar karşısında Klâsik Anayasa Hukuku ve Üçüncü Bölümde (s. 565—811) Fransız Siyasî Müesseseleri incelenmektedir.

Klâsik Anayasa Hukuku başlığını taşıyan I. Bölümü Andre Hauriou iki ayırımında incelemektedir.

Birinci ayırım: Klâsik Anayasa Hukukunun çerçeve ve merhaleleri. Bu kısımda André Hauriou ilk önce Devlet'in sosyolojik elemanlarını ve hukuki karakterlerini incelemekte ve bu incelemede siyasal bilimciler ile sosyologların —Özellikle Aron— metodlarına baş vurmaktadır. Bundan sonra A.H. Klâsik Anayasa Hukuku hareketini aynı metodla incelemekte ve siyasal toplumun amacı olarak insanı ele alarak Kişisel Özgürlükler ve İnsan Hakları Bildirileriyle hakların garantilenmesini anlatmaktadır. Ayrı bir kısımda A.H. siyasî müesseselerin temsilî karakteri ile kuvvetler ayırımı ilkesi ve onun sonuçlarını, prezidansiyel, parlamenter, direktoryal rejimleri incelemektedir. Bu kısımdan sonra A.H. seçimleri ve seçim tekniklerini ayrıntılı olarak göstermekte ve bu bölümü Klâsik Anayasa Hukuku hareketinin sonuçlarıyla kapatmaktadır. Hauriou'ya göre hukukî sonuç yazılı anayasalar ve siyasal sonuç da Batı Demokrasi'si'dir.

İkinci ayırımında Klâsik Anayasa Hukuku'nun kurulmasına katkıları bulunan başlıca ülkelerin siyasî müesseseleri incelenmektedir. A.H. önce İngiliz siyasî rejiminin elemanlarını ve esprisini açıklamakta, Amerikan müesseselerinin kuruluşunu çizdikten sonra aynı plân içinde Amerikan siyasî rejimini incelemekte ve son olarak Federalizm, yarı—doğrudan demokrasi ve direktoryal sistemin bir arada uygulanmasının örneğini teşkil eden İsviçre siyasî rejimini incelemektedir.

II. Bölüm Yeni Dünyalar Karşısında Anayasa Hukuku başlığını taşımaktadır. Yazımızın başında da açıklamış olduğumuz gibi Mu-

kayeseli Anayasa Hukuku bakımından bu bölüm büyük önemi haizdir.

André Hauriou bu bölümü dört ayırımında incelemektedir:

Birinci ayırım: Klâsik Anayasa Hukuku ve Marksist toplumlar, bu başlık altında A.H. önce marksist toplumların karakteristiklerini ideolojik temel ve ekonomik sistem açılarından ele almakta, ikinci bir fasılda ise Sovyet Rusya'nın siyasal müesseselerini incelemektedir. Gerek bu fasılda, gerekse onu takibeden ve Halk Demokrasi-leri ile Çin Halk Cumhuriyetinin siyasal müessese ve siyasî hayatının incelendiği fasılda A.H. konu ile ilgili ilk kaynaklara dayanarak en son gelişmeleri tahlil etmektedir.

İkinci bir ayırımında A.H. Klâsik Anayasa Hukuku ve faşist rejimleri ele almaktadır.

Bu bölümün üçüncü ayırımında ise A.H. Yirminci Yüzyıl'ın en önemli siyasal gerçeklerinden biri olan bağımsızlıklarını yeni kazanmış az gelişmiş toplumları incelemektedir. A.H. önce bu toplumların siyasal, sosyal ekonomik ve teknik karakterlerini tanımlamakta ve ikinci fasılda bu ülkelerde siyasal müesseselerin gelişimini incelemektedir. Bu gelişimi, A.H. özellikle Hindistan, Latin Amerika, Fildişi Sahili Cumhuriyeti ve Cezayir'in siyasal gelişim ve anayasalarını inceleyerek açıklamaktadır.

Bölümün dördüncü ayırımında ise A.H. ekonomik ve teknik açıdan çok gelişmiş toplumları ve bu olayın siyasal yansıması olan iktidarın güçlenmesi ve merkezîleşmesi ile Yürütmenin Parlamento'yu ikinci plâna itmesini ve ortaya çıkan müesseselerin dengesizliği meselesini önleme imkânlarını incelemektedir.

Kitabın III. Bölümü Fransız Siyasî Müesseselerine ayrılmıştır. Bu bölümde önce Fransa'nın Anayasa Hukuku tarihi anlatılmakta ve ikinci fasılda günümüz Fransız siyasî müesseseleri ve 1958 Anayasası bütün ayrıntılarıyla incelenmektedir.

Kanaatimizce, Andre Hauriou'nun bu kitabı, savaş sonrası Fransız Anayasa Hukukunda önemli bir tarihi belirlemektedir. Mukayeseli Anayasa Hukuku açısından üstün değerine ilâve olarak, özellikle Anayasa Hukuku'nda onsuz olmayan Siyasal Bilim'den de en geniş ölçüde ve Hukuk'tan tâviz vermeksizin yararlanılmış olması kitabın en güçlü yanlarını teşkil etmektedir.